

JAN WIKTOR SIENKIEWICZ

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu,
Wydział Sztuk Pięknych

 ORCID ID: 0000-0003-3047-6192

ARS INSPIRATIO
STUDIA DEDYKOWANE
PROFESOR ELEONORZE
JEDLIŃSKIEJ

ISBN 978-83-8331-666-6

DOI:10.18778/8331-666-6.20

ŁODZIANKA NA PODLASIU PEJZAŻ I MARTWA NATURA AGNIESZKI ŻMUDY

STRESZCZENIE

Agnieszka Żmuda, artystka malarka pochodząca z Łodzi – tworząca od ponad dwudziestu lat w Białymstoku, pod koniec 2023 roku pokazała po raz pierwszy swoje prace malarskie na indywidualnej wystawie w Muzeum Alfonsa Karnego w Białymstoku. Tekst jest pierwszą próbą spojrzenia na dotychczasowy dorobek twórczy artystki, która akademickie wykształcenie malarskie zdobyła w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, a uwieńczyła je dyplomem magistra sztuki uzyskanym z wyróżnieniem w 2001 roku. Tworząc w technikach tempery i oleju, sięga przede wszystkim po tematykę krajobrazów oraz martwej natury. W jej zróżnicowanym, pełnym eksperymentów malarstwie odnajdujemy wiele wektorów i ukierunkowań, odwołujących się szczególnie do tradycji polskiego koloryzmu narodzonego jeszcze w latach 30. XX wieku – a rozwijanego i obecnego w powojennym akademickim nauczaniu w środowisku krakowskim i warszawskim. Doświadczenia warsztatowe z okresu studiów, zdobyte przez Żmudę w warszawskiej ASP pod okiem Danuty Makowskiej (uczennicy kapistowskich mistrzów), nie pozostały bez znaczenia w poszukiwaniach własnej drogi artystycznej. Kolor i kompozycja są główną osią poszukiwań w tym zróżnicowanym i pełnym eksperymentów malarstwie, które ciągle ewoluuje od kompozycji realistycznych do coraz bardziej abstrakcyjnych i ekspresjonistycznych, ukazując świadomy rozwój i świeżość wyrazu.

SŁOWA KLUCZOWE: Agnieszka Żmuda, malarstwo, koloryzm polski, sztuka XXI wieku

A WOMAN FROM ŁÓDŹ IN PODLASIE LANDSCAPE AND STILL LIFE BY AGNIESZKA ŻMUDA

Agnieszka Żmuda is a painter originally from Lodz who has been working in Białystok for more than twenty years. She showed her paintings for the first time in an individual exhibition at the Alfons Karny Museum in Białystok in late 2023. The text is the first attempt to look at this artist's creative achievements to date. She received her academic training in painting at the Academy of Fine Arts in Warsaw, and crowned it with a Master of Fine Arts degree obtained with distinction in 2001. Working in tempera and oil techniques, she primarily focuses on landscapes and still life genres. In her diverse and experimental painting, we can find many vectors and directions that particularly draw from the tradition of Polish colorism, born in the 1930s. This tradition was further developed and present in post-war academic teaching in Kraków and Warsaw artistic circles. The workshop experiences from Żmuda's studies, acquired at the Warsaw Academy of Fine Arts under the guidance of Danuta Makowska (a student of the Kapist masters), have had a significant impact on the search for her own artistic path. Color and composition are the main axes of Żmuda's exploration in painting, which is diverse and full of experiments. It is constantly evolving: from realistic compositions to increasingly abstract and expressionistic ones, demonstrating a conscious development combined with freshness of expression.

KEYWORDS: Agnieszka Żmuda, painting, Polish colorism, 21st century art

Wintymnych, ciepłych wnętrzach domu, w ogrodzie i podczas podróży z rodziną po Podlasiu, Agnieszka Żmuda nieustannie odnajduje niekończące się inspiracje i tematy malarskie, które ze szkiców i z pamięci przenosi w zaciszu malarskiego studia na wielkoformatowe płótna. Przed dwudziestoma laty, w 2003 roku, młoda absolwentka warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych pochodząca z Łodzi, zamieniła swoje rodzinne miasto na Białystok. Tu stworzyła nie tylko dom – wraz z mężem i siedmiorgiem dzieci, ale wykreowała również własny artystyczny świat: na płótnach powstających w pracowni malarskiej ulokowanej w rogu wielkiego ogrodu, z widokiem na zawsze pełne gwaru siedlisko. Po mężu Jackowskiego, artystka zachowała swoje panieńskie nazwisko Żmuda jako pseudonim artystyczny i – jak czytamy w krótkiej zapowiedzi wernisażu wystawy opublikowanej pod koniec listopada 2023 roku na stronie telewizji regionalnej:

[...] tworzy kolekcję malarską, z którą po latach wychodzi do szerszej publiczności. Można powiedzieć, że jej malarstwo pozostawało dotychczas w cieniu życia rodzinnego i twórczości rzeźbiarskiej męża [Michała Jackowskiego¹ – rzeźbiarza, uznanego za jednego z najwybitniejszych rzeźbiarzy polskich młodego pokolenia – przyp. JWS]. Nie musimy jednak rozumieć tego pejoratywnie. Malarka w swojej sztuce eksploruje tematykę krajobrazów i martwej natury, które czasem przenikają się, tworząc poetycki i wręcz surrealistyczny klimat. Jednak nie tematyka, a kolor i kompozycja są główną osią poszukiwań drogi artystycznej płócien Żmudy. Jej zróżnicowane, pełne eksperymentów malarstwo „przemieszcza się” na przestrzeni minionych dwóch dekad – od kompozycji realistycznych do coraz bardziej abstrakcyjnych i ekspresjonistycznych, ukazując w ten sposób dynamikę poszukiwań i świeżość wyrazu tworzonych każdego roku z coraz większym zaangażowaniem twórczym dzieł².

Część dotychczasowego dorobku Agnieszki Żmudy, powstałego w dwóch minionych dekadach XXI wieku postanowiło pokazać w listopadzie 2023 roku Muzeum Rzeźby Alfonsa Karnego (Oddział Muzeum Podlaskiego w Białymstoku). Indywidualna wystawa poświęcona twórczości tej białostockiej malarki nosiła intrygujący tytuł *Tantum quantum* (*Tyle o ile*)³. Został on, za zgodą artystki, zaczerpnięty na potrzeby wystawy z rad św. Ignacego Loyoli zawartych w jego *Ćwiczeniach duchowych*, wydanych po raz pierwszy w Rzymie w 1548 roku i dotyczących podejmowania decyzji w życiu⁴. Ignacjańska zasada „tyle o ile”, do której artystka (jak sama potwierdza), tak w życiu, jak i w twórczości artystycznej, wielokrotnie się odwołuje, nie

¹ O artyście m.in.: J.W. Sienkiewicz, *Michał Jackowski's Carrara of the North*, [w:] *Internal Independence. Jackowski Sculpture*, wydawnictwo opublikowane pod patronatem Sultanatu Omanu, Białystok 2019, s. 19–29; *idem*, *Michała Jackowskiego Carrara Północy*, [w:] *Emanacje. Profesorowi Jerzemu Malinowskiemu w 70. urodziny*, red. A. Klučewska-Wójcik, J.W. Sienkiewicz, Warszawa 2020, s. 449–455; *idem*, *Antyk i pop-art. Twórczość rzeźbiarska Michała Jackowskiego*, „Pamiętnik Sztuk Pięknych” 2022, nr 17, s. 141–148; *Antyk w polskiej sztuce i kulturze artystycznej XX wieku i początku XXI wieku/Antiquity in Polish art and artistic culture in 20th and the beginning of the 21st century*, red. J. Malinowski, G. Raj, Warszawa–Toruń 2022, s. 139–146.

² Zob. wystawy czasowe, <https://muzeumpodlaskie.pl> (dostęp: 5.01.2024); także: *TANTUM QUANTUM / Agnieszka Żmuda – wernisaz wystawy*, <https://ttregionalna.pl/tantum-quantum-agnieszka-zmuda-wernisaz-wystawy> (dostęp: 6.01.2024).

³ J. Sermak, *Tantum quantum*, „Wiara i Życie”, za: <https://deon24.com/2014/09/27/tantum-quantu> (dostęp: 8.11.2023).

⁴ Zob. m.in.: *Św. Ignacy Loyola SJ*, <https://jezuici.pl> (dostęp: 8.11.2023).

jest zachętą do lenistwa ani promocją przeciętności – a tym bardziej byle-jakości. Mówi ona o tym, by w życiu zajmować się sprawami na tyle, na ile służą one celowi, do jakiego człowiek został stworzony. A jednym z przykładów wierności tej zasadzie jest zachowywanie we wszystkim *umiaru*⁵. Zasada *Tantum quantum* polega więc w „filozofii” malarstwa Agnieszki Żmudy na stwierdzeniu, „że człowiek powinien o tyle korzystać z rzeczy stworzonych o ile prowadzą go do zbawienia. Jeśli natomiast mu w tym przeszkadzają, powinien się od nich uwalniać”⁶.

Jak się wydaje, tę ignacjańską zasadę *umiaru* białostocka wystawa dzieł Agnieszki Żmudy pokazuje niezwykle klarownie, zarówno poprzez odpowiedni – pełen umiaru dobór dzieł, jaki i sposób ich prezentacji. To poprzez dzieła po raz pierwszy pokazane szerokiej publiczności, jak komentuje prezentację Krystian Guzewicz, malarka jawi się jako artystka:

dnia powszedniego, z jego pozornej zwykłości wyluskuje uniwersalne piękno. Jej sztuka pozostawia nadzieję, że to co mamy wokół jest wystarczające, by doświadczyć spełnienia estetycznego i duchowego, a fascynująca podróż może trwać wewnątrz nas, jeśli pozwolimy sobie na chwilę zatrzymania i uważności. Na tyle na ile pozwoli nam nasza codzienność⁷.

Pośród trzydziestu prac malarskich wyeksponowanych w białostockim Muzeum im. Alfonsa Karnego, znalazło się trzynaście martwych natur i siedemnaście pejzaży, które powstały pomiędzy 2001 a 2023 rokiem.

⁵ Już w starożytnej Grecji *umiar* był nie tylko cnotą, lecz stylem życia. Antyczna zasada głosiła: „znaj miarę, miara jest najlepsza”. *Umiar* jest także cechą osoby i jej zachowania – świadczącą o tym, że działa ona w sposób uznawany przez społeczeństwo za najwłaściwszy, mieszczący się w pewnej normie i nieprzekraczający jej ani tak, że czegoś jest za dużo, ani tak, że jest tego za mało. Por. M. Żardecka, *Znaczenie rozsądku i umiaru w życiu jednostki i społeczeństwa*, „Logos i Ethos” 2017, nr 45, s. 7–28, za: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_15633_lie_2335/c/2335-2238.pdf (dostęp: 9.11.2023).

⁶ Za: *Wybierać to, co mi pomaga – ignacjańska zasada „o tyle, o ile”*, <https://deon.pl> (dostęp: 6.01.2024).

⁷ K. Guzewicz, *Tantum quantum – wernisaż wystawy twórczości Agnieszki Żmudy*, za: *TANTUM QUANTUM – wernisaż wystawy twórczości Agnieszki Żmudy – Miejski Portal Informacyjny Bstok.pl* (dostęp: 6.01.2024).

Agnieszka Żmuda uprawia malarstwo sztalugowe, posługując się najczęściej farbami olejnymi i akrylem. Głównym tematem jej obrazów są pejzaże i martwe natury, choć nieobce artystce są także akty i portrety. Studia artystyczne w zakresie malarstwa Żmuda pobierała w pracowni profesor Danuty Makowskiej w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych, którą ukończyła z tytułem magistra w 2001 roku⁸. Już w akademickim – warszawskim okresie interesowała się oraz eksplorowała tematykę krajobrazów i martwych natur, które, jak sama poświadcza, „z czasem zaczęły się przenikać tworząc poetycki i surrealistyczny klimat kompozycji” (m.in. w takich dziełach jak *Po wakacjach*, *Mój ogród* czy *Zima*). W archiwalnych teczkach artystki nie brakuje jednak malarskich i rysunkowych aktów oraz portretów – zarówno powstałych podczas ćwiczeń z żywym modelem w akademickiej pracowni, jak i tych bardziej intymnych, namalowanych osobom jej bliskim.

Mając przed sobą dwudziestoletni dorobek twórczy białostockiej artystki, można śmiało stwierdzić, iż w jej zróżnicowanym, pełnym eksperymentów malarstwie odnajdujemy wiele wektorów i ukierunkowań sięgających szczególnie do tradycji polskiego koloryzmu, narodzonego jeszcze w latach 30. XX wieku – a rozwijanego i obecnego w powojennym akademickim nauczaniu, tak w środowisku krakowskim, jak i warszawskim⁹. Głównym założeniem kapistów było akcentowanie koloru w kompozycji malarskiej przy jednoczesnym osłabieniu znaczenia formy i linii oraz traktowaniu obrazu jako „rozmalowanej powierzchni płótna” z dominującymi tematami takimi jak: pejzaż, martwa natura czy studium portretowe¹⁰.

W procesie poszukiwania przez Agnieszkę Żmudę własnej manieri malarskiej, czy jak wolimy „własnej stylistyki”, niewątpliwie najważniejszą rolę odegrały lata spędzone w Akademii Sztuk Pięknych pod okiem Danuty Makowskiej¹¹. I chociaż z wykształcenia Mistrzyni Żmudy była graficzką ukształtowaną artystycznie pod okiem profesora Tadeusza Kulisiewicza,

⁸ W. Włodarczyk, *Historia Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie 1944–2004*, Warszawa 2004.

⁹ W. Puczyłowski, *Koloryzm w malarstwie polskim drugiej połowy XX wieku. Źródła – Generacje – Środowiska – Kontynuacje – Rekonesans*, „Roczniki Humanistyczne” 2009–2010, z. 4, s. 81–100.

¹⁰ M. Czapska-Michalik, *Kapiści*, Warszawa 2007.

¹¹ *Danuta Makowska – Miejsca Pamięci*, <https://odeszli.pl/miejsca-pamieci/627b8b-bcf8dd01511bfa39aa,danuta-makowska> (dostęp: 8.11.2023).

to jej światem, dydaktyczną pasją i życiowym powołaniem okazało się malarstwo. Studiowała je między innymi w pracowni Juliusza Studnickiego¹² – ucznia twórcy Komitetu Paryskiego, Józefa Pankiewicza¹³ oraz Tadeusza Dominika¹⁴ – ucznia kapisty Jana Cybisa¹⁵, profesora warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Ci wybitni artyści odcisnęli niezatarte piętno na całej twórczości malarskiej Danuty Makowskiej, która nasyciona kapistowską tradycją przekazaną jej przez warszawskich profesorów, „niepowtarzalną atmosferę swoich obrazów budowała poprzez zderzenia i zagęszczenia plam barwnych; tonacje kolorystyczne jej kompozycji były zawsze określone tematem – a wiodącym był zawsze pejzaż”¹⁶.

Naukowa analiza dorobku malarskiego Agnieszki Żmudy jest jeszcze przed nami, chociaż jak się wydaje, można bez ryzyka stwierdzić, że białostocka prezentacja prac upoważnia nas z całą pewnością do próby wskazania na wspomniane już wektory artystycznych ukierunkowań i akademickich doświadczeń artystki osiadłej przed dwiema dekadami w stolicy Podlasia. Doświadczenia warsztatowe z okresu studiów, zdobyte pod okiem Danuty Makowskiej (uczennicy kapistowskich mistrzów), nie pozostały bez znaczenia w poszukiwaniach własnej drogi artystycznej Agnieszki Żmudy. W jej twórczości, podobnie jak u Makowskiej, tematyka „buduje” nastrój wielu przedstawień. Ale to kolor i kompozycja stają się głównymi celami w procesie poszukiwania własnych, niepowtarzalnych rozwiązań malarskich. Jak stwierdza Krystian Guzewicz:

¹² O artyście: *Juliusz Studnicki*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Juliusz_Studnicki (dostęp: 9.11.2023).

¹³ I. Kossowska, *Józef Pankiewicz*, <https://culture.pl/pl/tworca/jozef-pankiewicz> (dostęp: 8.11.2023).

¹⁴ „Pejzaż jest głównym motywem charakteryzującym twórczość Tadeusza Dominika, łączącego kolorystyczne tradycje, zaczerpnięte wprost z nauk swojego mistrza, Jana Cybisa, z abstrakcyjną liryką. Jego prace stanowią zmysłową afirmację świata przyrody, ujętą w wyraziste, urozmaicone barwy oraz uproszczone do zgeometryzowanych form elementy przedstawienia. Twórca przyjął zasadę swojego nauczyciela, mówiącą o tym, iż malarstwo nie służy do kopiowania przyrody jak fotografia”, A. Meryńska, *Znaleźć własny sposób patrzenia na naturę*, „artPapier” 2017, nr 8, <http://artpapier.com/index.php?page=artykul&wydanie=323&artykul=6067> (dostęp: 8.11.2023).

¹⁵ I. Kossowska, *Jan Cybis*, <https://culture.pl/pl/tworca/jan-cybis> (dostęp: 9.11.2023).

¹⁶ *Danuta Makowska – Miejsca Pamięci...*, (dostęp: 8.11.2023).

malarstwo Agnieszki Żmudy-Jackowskiej to świat zawieszony pomiędzy ekspresyjną martwą naturą a powidokami pejzaży. Dynamikę i witalność kładzionego koloru, który wibruje wielowarstwowością, artystka uspokaja zrównoważonymi kompozycjami, co sprawia, że jej prace stają się odpoczynkiem i źródłem energii dla oka i duszy¹⁷.

W tych poszukiwaniach, poza akademicką edukacją, w malarstwie Żmudy ujawniają się także (w niektórych kompozycjach bardzo obecne, m.in. w takich płótnach jak: *Bażanty i speedball*, *Zatoka Wigry woda* czy *Dla Michała*) fascynacje malarstwem innego przedwojennego ucznia Józefa Pankiewicza i członka Komitetu Paryskiego – Tadeusza Piotra Potworowskiego. Artysta ten po drugiej wojnie światowej pozostał w Wielkiej Brytanii, ale pod koniec życia powrócił do Polski, tworząc przede wszystkim szereg kompozycji pejzażowych, „w których łącząc zamiłowania kolorystyczne z analitycznym stosunkiem do natury – akcentując wartości czysto malarskie, doszedł do malarstwa abstrakcyjnego”¹⁸.

Po przejściu poprzez solidną akademicką edukację, której odbiciem są zarówno wczesne, realistyczne studia i kompozycje, jak też płótna nasycone kolorystycznym doświadczeniem (obecnym w takich kompozycjach jak: *Drogie papryki* czy *Zakupy*), Agnieszka Żmuda nieprzerwanie eksperymentuje i rozwija swój artystyczny warsztat. Efektem tych poszukiwań, są pełne siły wyrazu, malowane z ekspresjonistycznym zacięciem, nasycone ładunkiem indywidualnych przeżyć artystki, pojawiające się coraz częściej od drugiej dekady XXI wieku, kompozycje abstrakcyjne, do których należą pokazane na wystawie *Wczesna wiosna* czy *Odwilż w Supraślu*. Ale – za

¹⁷ K. Guzewicz, *Tantum Quantum. Agnieszka Żmuda 11 listopada 2023*. Muzeum Rzeźby Alfonsa Karnego, TANTUM QUANTUM – wernisaż wystawy twórczości Agnieszki Żmudy, Portal informacyjny województwa podlaskiego, <https://podlaskie.eu> (dostęp: 6.01.2024).

¹⁸ „Stopniowo, ale konsekwentnie Potworowski odchodził od tematyczności, która charakteryzowała sztukę wielu jego kolegów z Komitetu Paryskiego. Główny obszar jego zainteresowań – pejzaż – z czasem coraz bardziej pozostawał wyłącznie punktem wyjścia dla kompozycji, jej początkiem, źródłem, a nie motywem. Malarz starał się bowiem koncentrować na tym, co sprawia, że kawałek płótna staje się obrazem – na wzajemnych układach plam barwnych. Ewolucja ta wydaje się tym bardziej wytłumaczalna, że elementarnym żywiołem i materią sztuki Potworowskiego mniej była otaczająca rzeczywistość, a znacznie bardziej kolor”, M. Kitowska-Łysiak, *Tadeusz Piotr Potworowski*, <https://culture.pl/pl/tworca/tadeusz-piotr-potworowski> (dostęp: 8.11.2023).

ignacjańską zasadą „tyle o ile” – Agnieszka Żmuda pozostawia odbiorcę w postawie zaciekawienia na spotkanie z tymi płótnami, które – z zachowywaniem *umiaru* w odniesieniu do wyboru dzieł pokazanych na pierwszej indywidualnej wystawie w Muzeum Alfonsa Karnego w Białymstoku – pozostały w pracowni artystki¹⁹.

BIBLIOGRAFIA

Czapska-Michalik Magdalena, *Kapiści*, Warszawa 2007.

Danuta Makowska – *Miejsca Pamięci*, <https://odeszli.pl/miejsca-pamieci/627b8bbcf8dd01511bfa39aa,danuta-makowska> (dostęp: 8.11.2023).

Guzewicz Krystian, *Tantum Quantum. Agnieszka Żmuda 11 listopada 2023. Muzeum Rzeźby Alfonsa Karnego*, TANTUM QUANTUM – wernisaż wystawy twórczości Agnieszki Żmudy, Portal informacyjny województwa podlaskiego, <https://podlaskie.eu> (dostęp: 6.01.2024).

Juliusz Studnicki, https://pl.wikipedia.org/wiki/Juliusz_Studnicki (dostęp: 9.11.2023).

Kitowska-Łysiak Małgorzata, *Tadeusz Piotr Potworowski – Życie i twórczość*, <https://culture.pl/pl/tworca/tadeusz-piotr-potworowski> (dostęp: 8.11.2023).

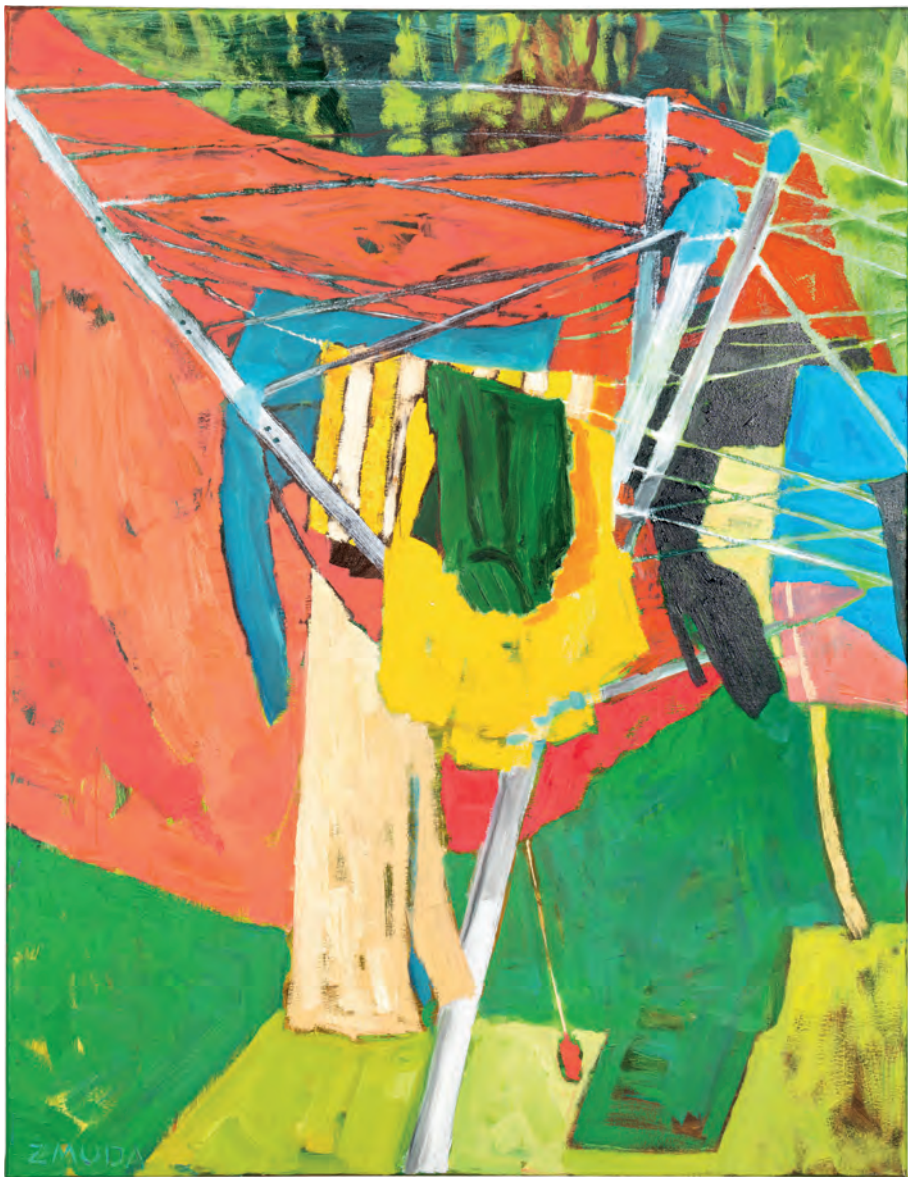
Kossowska Irena, *Jan Cybis – Życie i twórczość*, <https://culture.pl> (dostęp: 9.11.2023).

Kossowska Irena, *Józef Pankiewicz – Życie i twórczość*, <https://culture.pl/pl/tworca/jozef-pankiewicz> (dostęp: 8.11.2023).

¹⁹ Wystawa prac malarskich A. Żmudy w Muzeum Alfonsa Karnego w Białymstoku stała się pretekstem do ciekawych lekcji dydaktycznych, z których skorzystały m.in. rodziny z dziećmi. W zakładce „rodzinny weekend”, na portalu muzeum.bialystok.pl czytamy: „Zapraszamy na spotkanie wokół wystawy czasowej pod tajemniczo brzmiącym tytułem *Tantum Quantum*, prezentującej malarstwo Agnieszki Żmudy. *Tantum quantum* brzmi trochę jak magiczne zaklęcie, ale nic bardziej mylnego! To dobra rada od świętego Ignacego Loyoli, którą w swoim życiu i twórczości wykorzystuje malarka Agnieszka Żmuda. Święty radzi nam, żeby nie pragnąć, ale i nie odrzucać czegokolwiek zbyt szybko, tylko rozeznaczyć się na ile coś służy nam w osiągnięciu celu, a na ile przeszkadza. Najlepiej we wszystkim zachować umiar. Proste... ale czy na pewno? Czy ta zasada w sztuce pomaga, czy szkodzi? Czy mniej zawsze znaczy więcej? Przyglądając się pracom Artystki będzie o czym rozmyślać, a wszystkie przemyślenia posłużą nam do namalowania obrazu w mocnych, nasyconych kolorach, ale uwaga – z umiarem! Prowadzenie: Anna Malesińska”, za: *Rodzinny Weekend – Tyle o ile*, <https://muzeumpodlaskie.pl> (dostęp: 6.01.2024).

- Meryńska Alicja, *Znaleźć własny sposób patrzenia na naturę*, „artPapier” 2017, nr 8, <http://artpapier.com/index.php?page=artykul&wydanie=323&artykul=6067> (dostęp: 8.11.2023).
- Puczyłowski Wacław, *Koloryzm w malarstwie polskim drugiej połowy XX wieku. Źródła – Generacje – Środowiska – Kontynuacje – Rekonesans*, „Roczniki Humanistyczne” 2009–2010, z. 4, s. 81–100.
- Sermak Jerzy, *Tantum quantum*, „Wiara i Życie”, <https://deon24.com/2014/09/27/tantum-quantu> (dostęp: 8.11.2023).
- Św. Ignacy Loyola SJ, <https://jezuici.pl/zalozyciel> (dostęp: 8.11.2023).
- Włodarczyk Władysław, *Historia Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie 1944–2004*, Warszawa 2004.
- Wystawy czasowe, <https://muzeumpodlaskie.pl> (dostęp: 5.01.2024); także: *TANTUM QUANTUM, Agnieszka Żmuda – wernisaż wystawy*, Twoja Telewizja Regionalna, <https://ttregionalna.pl> (dostęp: 6.01.2024).
- Żardecka Magdalena, *Znaczenie rozsądku i umiaru w życiu jednostki i społeczeństwa*, „Logos i Ethos” 2017, nr 45, s. 7–28, https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_15633_lie_2335/c/2335-2238.pdf (dostęp: 9.11.2023).

ILUSTRACJE

1. *Po wakacjach*, olej, płótno, 100 x 130 cm, 2021

2. *Mój ogród*, olej, płótno, 100 x 140 cm, 2019

3. *Zima*, olej, płótno, 120 x 120 cm, 2017

4. *Bazanty i speedball*, olej, płótno, 100 x 100 cm, 2020

5. *Zatoka Wigry woda, las*, olej, płótno, 50 x 60 cm, 2022

6. *Dla Michała*, olej, płótno, 50 x 61 cm, 1998

7. *Martwa natura z zielonym krzeselkiem*, olej, płótno, 120 x 120 cm, 2021

8. *Zakupy*, olej, płótno, 100 x 100 cm, 2021

9. *Odwiłż w Supraślu I*, olej, płótno, 100 x 100 cm, 2019